

Analýza

Kambodžský těžební sektor – právní rámec, potenciál a příležitosti

Kambodžský těžební sektor je zatím jen velmi málo rozvinutý a jeho příspěvek k HDP představuje necelé 1 %. Zatímco v okolních zemích průzkum a následná těžba již pokročily, v Kambodži v tom po mnoho let bránila nedostatečná infrastruktura a také munice a miny z předešlých konfliktů. Většina probíhajících aktivit se prozatím soustředí na průzkum a souviselé činnosti, spíše než na samotné dobývání. Mnoho odborníků však do odvětví vkládá velké naděje a předpokládá, že v následujících letech přiláká více pozornosti zahraničních investorů. V podpoře těžařských aktivit je aktivnější i stát, který od roku 2013 pracuje na vylepšení regulatorního prostředí. Země disponuje zásobami ropy, vzácných nerostů a surovinami pro stavebnictví. Aktivní jsou zde australské, indické a čínské firmy, ty poslední však zatím méně než v jiných průmyslových odvětvích. Neobsazený trh nabízí dobré předpoklady i pro české firmy. Potenciál je tu v geologickém mapování a zlepšení úrovně těžařské infrastruktury.

Regulatorní rámec

Výchozí normou je Zákon o hospodaření s nerostnými surovinami a jejich využívání z roku 2001. Zákon definuje pravidla využívání nerostného bohatství Kambodže a také průzkumné a dobývací aktivity. Podle zákona jsou všechny dostupné zdroje ve vlastnictví státu a jejich vývoz v nezpracovaném stavu není povolen s výjimkou těch, které již prošly zpracováním. Zákon specifikuje šest typů licencí udělovaných za účelem průzkumu a dobývání.

Novým impulsem k doplnění legislativy bylo v roce 2013 rozdělení někdejšího Ministerstva průmyslu, těžebního průmyslu a energetiky na dva samostatné rezorty: Ministerstvo průmyslu a řemesel (MIH) a Ministerstvo těžebního průmyslu a energetiky (MME). Do té doby byl zákon z roku 2001 doplněn pouze třemi doprovodnými vyhláškami. V letech 2013-2016 se již ale pravidla rozšířila o 11 nových předpisů k podnikatelským aktivitám v těžebním sektoru. MME navíc přijalo Strategický rámec pro těžbu a ropná odvětví na období 2014-2018 (*Mining and Petroleum Sectors' Strategic Framework 2014-2018*).

Strategie si klade za cíl ztrojnásobit fiskální příjmy z těžebního sektoru do roku 2018 a větší integraci odvětví do celkové ekonomiky země. Je zde zmiňován důraz na rozvoj technologií – rozvoj těžařského vybavení, nástrojů a služeb. Dále je navrhováno přijetí tržního přístupu ve vývozu minerálů jako součást rozvoje domácího průmyslu. Strategie požaduje, aby veškerá těžební činnost byla šetrná k životnímu prostředí a společensky odpovědná. Jedním z nástrojů reformy odvětví je i snaha o jeho zprůhlednění a zapojení nevládních subjektů do diskuse o budoucnosti sektoru prostřednictvím speciální platformy – tzv. *Extractive Industry Governance Forum*. Jak uvádí zpráva Transparency International z roku 2017 k hodnocení rizik v místním těžebním sektoru, transparentnost odvětví se od roku 2014 výrazně zlepšila.¹

¹ Zpráva nehodnotí pouze transparentnost odvětví, ale uvádí i řadu zajímavých údajů k proceduře udělování licencí.

Strategický rámec má být vyhodnocen k roku 2018. Plnění fiskálních a rozvojových cílů lze očekávat spíše v dlouhodobějším horizontu. Akcentování těchto oblastí a rychlejší tempo zavádění nových pravidel formou doplňujících vyhlášek nicméně napovídá, že MME očekává větší zájem těžbařského byznysu o Kambodžu a že je zde zájem vlády tomuto trendu intenzivněji pomáhat.

MME v roce 2015 navíc veřejně informovalo, že pomýšlí na přijetí nového báňského zákona. Norma by měla zahraničním investorům a jejich aktivitám přinést větší záruky v jejich podnikání, ale stanovit i přísnější pravidla. Konkrétně se má jednat o případy, kdy investor obdrží licenci, ale následně již v dané lokalitě nevyvíjí žádné aktivity. To byl doposud velmi rozšířený přístup. Počet udělených licencí pak celkově výrazně převyšoval množství skutečných geologických či průzkumných aktivit. Nový přístup vlády má podporu i hlavní oborové asociace v zemi – *Cambodian Association for Mining and Exploration Companies (CAMEC)*². Do roku 2016 byly udělovány licence výhradně na podkladě zákona z roku 2001, následně je upravila dílčí vyhláška MME. Ve stejný rok ministerstvo odebralo firmám 45 průzkumných licencí, právě kvůli nevyvíjení činnosti.

Zvažovaný báňský zákon má být podle médií inspirován legislativou spolkového státu Západní Austrálie. Australským zákonodárstvím se inspirovaly i některé vyhlášky, které Kambodža postupně přijala jako doplněk zákona z roku 2001. Zástupci MME Západní Austrálii navštívili v roce 2014, australské subjekty navíc patří k neaktivnějším v kambodžském těžbařském průmyslu. Přijetí nového zákona očekával CAMEC v roce 2015, v současnosti nejsou dostupné informace, kdy by k tomuto kroku mělo dojít.

Geologický potenciál

Pohled na nedoceněný potenciál těžebního sektoru sdílí řada institucí, které analyzují ekonomické příležitosti země, ať již jde o evropskou obchodní komoru *EuroCham* nebo *Open Development Cambodia*, která je jednou z nejspolehlivějších místních nevládních organizací v mapování kambodžské ekonomiky. Přestože poukazují na překážky dalšího růstu odvětví, jakými jsou regulatorní prostředí, nedostatečná infrastruktura a fakt, že toto odvětví je až o desítky let pozadu ve srovnání s jinými zeměmi regionu, panuje shoda v jeho optimistickém hodnocení jako příležitosti pro budoucí ekonomický rozvoj země.

Ke konci roku 2016 bylo uděleno 23 licencí na průmyslovou těžbu a 61 licencí na průzkum. V některých případech informace o geologickém potenciálu země stále ještě odkazují na francouzské expediční výpravy do Kambodže z 19. století. V druhé polovině 20. století ke zmapování nerostného bohatství přispěli (podle kambodžských zdrojů/vnímání) především čínští (1958-1960) a sovětské geology (konec 80. let). Výsledkem práce sovětského týmu z konce 80. let byla geologická mapa Kambodže (1991), která je zde stále považována za jednu z nejlepších svého druhu.

² Viz oficiální internetová stránka [asociace](#).

Nejnovější dostupné zdroje obvykle uvádějí níže popsaný geologický potenciál. Z počtu udělených průzkumných licencí lze odvozovat i nejzajímavější geologické oblasti země³:

Provincie	Odhad geologického potenciálu	Počet licencí
Banteay Meanchey	Bauxit, zlato, železo, fosfáty, rubíny,	2
Battambang	Bauxit, zlato, železo, fosfáty, rubíny,	1
Kampong Cham	Zlato	
Kampong Chhnang	Vápenec	1
Kampong Speu	Měď, mramor, fosfáty, cín a wolfram	2
Kampong Thom	Ametyst, zlato	
Kampot	Grafit, zlato, železo, lignit, vápenec,	1
Kandal	Molybden	
Koh Kong	Černý jantar, safír, oxid křemičitý	
Kratie	Měď, lignit, zlato	7
Mondulkiri	Bauxit, zlato	15
Oddar Meanchey	Zlato	4
Pailin	Rubíny, safíry	
Preah Vihear	Zlato, černý jantar, lignit, mangan,	12
Prey Veng	Fluorit	
Pusat	Antimon, chrom	1
Ratanakiri	Měď, zlato, zirkon	7
Siem Reap	Zlato, železo	2
Steung Treng	Ametyst, uhlí, měď, dolomit, zlato,	5
Sihanoukville	Lignit, oxid křemičitý, ropa, zemní	1
Takeo	Molybden, cín	
Pobřežní moře	Ropa, zemní plyn	1

Průzkum čínských geologů z konce 50. let naznačil zásoby uhlí také v provinciích Kampot, Kampong Thom, Kratie a Battambang, které nejsou uvedeny v tabulce. Provincie Steung Treng je nicméně uváděna jako jediná, kde by se komerční těžba vyplatila. Zásoby jsou zde odhadovány na 7 mil. tun. Veškeré uhlí, které Kambodža využívá pro své dvě uhelné elektrárny (další je ve výstavbě) v provincii Sihanoukville, pochází z Indonésie.

Klíčové projekty

Podle informací, které MME zveřejnilo v březnu 2018, má celková výše přímých zahraničních investic v těžebním průmyslu, které již byly schváleny nebo se jejich souhlas očekává do konce letošního roku, dosáhnout 1,3 mld. USD. Největší díl investic připadá na chystanou těžbu ropy v pobřežních vodách Kambodže. Řadu investorů láká těžba surovin pro stavební průmysl, např. vápenec. Nejmenší část připadá na dobývání vzácných nerostů.

Ropa

Podle neoptimističtějších odhadů se v pobřežních vodách země nacházejí až 2 mld. barelů ropy a 11 bil. m³ zemního plynu. Nejsou ale k dispozici přesné studie a část zdrojů bude zřejmě nevhodná pro komerční těžbu. Zájem o prospekci naleziště v minulosti projevil několik společností z Japonska, Koreje a Thajska a USA. Aktuálně v pobřežních vodách

³ Odkaz na [geologickou mapu Kambodže](#) (2006) a mapu [udělených licencí](#).

provádí průzkum singapurská firma KrisEnergy. První komerční těžba v projektu, jenž vlastní z 95 % soukromý investor a zbytek Ministerstvo hospodářství a financí Kambodže, se očekává v roce 2020. Naleziště má disponovat cca 7,5 mil. barely ropy. Jde v současnosti o největší těžbařský projekt, který Kambodža chystá. Někteří odborníci k plánům na dobývání kambodžské ropy vhlíží se skepsí a domnívají se, že prospekce v pobřežním moři je vzhledem k vysokým nákladům ekonomicky neefektivní.

Suroviny pro stavební průmysl

Pokud jde o již probíhající extrakční aktivity, nejvíce licencí MME zatím připadalo na dobývání vápence k výrobě cementu. Ze 14 těžbařských licencí, které byly platné v roce 2014 (23 v roce 2016), jich polovinu vláda udělila na těžbu této suroviny. Společně s produkcí cementu rostly v posledních letech nejrychleji těžba a zpracování komodit určených do stavebního průmyslu: štěrky, písek, stavební kámen a laterity. Investice do výroby cementu se v posledních letech často objevovaly i mezi projekty schvalovanými Radou pro rozvoj Kambodže (CDC). Ta je odpovědná za udělování souhlasu se zahraničními investicemi nad 50 mil. USD. Zájem o extrakci tohoto typu surovin souvisí s velkým rozmachem stavebnictví, které aktuálně patří k největším tahounům růstu kambodžské ekonomiky.

Vzácné nerosty

V nejpokročilejší fázi jsou projekty na zahájení těžby nerostů v provinciích Ratanakiri a Mondulkiri. V Ratanakiri plánuje zahájit těžbu zlata indická společnost Mesco Gold. První dobývání kovu je plánováno na rok 2019. V Mondulkiri pak zkoumá potenciál těžby zlata v Kambodži registrovaná společnost Renaissance Minerals. Ta je ze 100 % vlastněná firmou Emerald Resources NL se sídlem v Perthu, Západní Austrálii. Společnost se zajímá o těžbu zlata také v dalších provinciích, např. Kratie.⁴ Také provincie Ratanakiri je bohatá na výskyt vzácných nerostů a často se zde objevují případy nelegální domorodé těžby. K té dochází i na dalších místech Kambodže. Obě severovýchodní provincie jsou mezi nejodlehlejšími a nejméně vyspělými regiony Kambodže.

Geologicky patří Mondulkiri k nejzajímavějším lokalitám země, čtvrtina průzkumných licencí v roce 2016 připadala na tuto provincii. Oblast je na druhou stranu spojována s případy nelegálního kácení dřeva. Je tedy častěji monitorována nevládními organizacemi. Ekologickou zátěž v jedné z posledních provincií s ještě původním tropickým pralesem ministerstva alespoň na oficiální úrovni nezpochybňují. Téma dopadů na životní prostředí je tu ale citlivější než jinde. Podle posledních informací má těžbařský projekt kambodžsko-australského joint-venture podporu MME, které argumentuje potřebou ekonomického rozvoje země. Zprávy z médií ale naznačují, že by mohlo dojít k odložení realizace projektu právě kvůli jeho ekologickým aspektům.

V lednu 2018 podepsala australská firma Medusa Mining memorandum se svým partnerem Sea Resources⁵ o zahájení průzkumu nalezišť mědi, zlata a ropy v provincii Kratie. Australský investor tu do společného podniku, ve kterém bude mít 70% podíl, hodlá investovat 3 mil. USD. Podle informace z médií z letošního března ale obě strany zatím

⁴ Více informací o svých kambodžských projektech uvádí australská Renaissance Minerals na svých [internetových stránkách](#).

⁵ Jedná se také původně o australskou společnost, která je v Kambodži zastoupena dceřinou společností [Sovan Resources](#).

nedospěly k uzavření dohody a platnost memoranda k 1. březnu vypršela. V průzkumu lokality v Kratie bude zřejmě pokračovat jen jedna ze stran projektu – Sea Resources. Licenci na průzkum nalezišť získala od kambodžské vlády v loňském červenci. Také v provincii Kratie jsou těžařské plány mnohem častěji sledovány z hlediska jejich environmentálních dopadů. V tomto konkrétním případě, kdy se průzkumná lokalita nachází při řece Mekong, bylo poukazováno na výskyt chráněných říčních delfínů. Ti jsou významným zdrojem pro místní cestovní ruch. Není nicméně známo, jestli toto byl jeden z důvodů, proč dohoda o průzkumu zatím nebyla uzavřena.

V minulosti pravidelně docházelo k odkládání nebo rušení těžařských plánů. Kromě toho, že některé lokality nejsou zřejmě tak výnosné vzhledem k nákladům, jež je nutné do zatím zanedbaného průzkumu investovat, je třeba vedle počátečních investic počítat i s dalšími faktory. Sem hlavně patří špatná dopravní infrastruktura a vysoké ceny energií. Zástupci zahraničního těžařského byznysu v Kambodži se shodují v názoru, že Kambodža se zase tolik neliší od svých sousedů ve svém geologickém potenciálu a nabízí zajímavé komerční příležitosti. Chybí jí však výraznější geologická či surovinová *success story*, která by sem přitáhla více zahraničního kapitálu a motivovala vládu k ještě hlubším regulačním reformám, než které zatím provádí.⁶

Nové lokality

MME plánuje v letošním roce vyzvat domácí a zahraniční firmy k investicím v deseti geologických zónách. Jmenovitě jich zatím označilo pět, a to v provinciích: Kep, Preah Vihear, Siem Reap, Oddar Meanchey a Banteay Meanchey. Zájemci se mohou ucházet o průzkumné licence, a pokud zde podle ministerstva vyhodnotí potenciál, mohou v místě dále investovat do těžby nerostů. Z pohledu již udělených průzkumných licencí se zdá být nejzajímavější geologickou oblastí provincie Preah Vihear na severu země v sousedství s Thajskem a Laosem (viz tabulka). Letos v dubnu navíc australská společnost Geopacific Ressources oznámila, že zde během průzkumu našla zásoby zlata a stříbra.

Významní hráči a příležitosti pro české firmy

Probíhající a připravované projekty v geologickém průzkumu a těžařství lze rozdělit do tří odvětví – ropa, suroviny pro stavební průmysl a vzácné nerosty. Na průzkumu ropných nalezišť se vystřídalo několik asijských prospektorů, aktuálně se o lokalitu v pobřežních vodách zajímá singapurský subjekt. O suroviny pro stavební průmysl se často zajímají čínské firmy, což je dáno jejich velkou aktivitou v kambodžském stavebním sektoru. Na rozdíl od australských těžařů nejsou ale detaily ke geologickému průzkumu čínských subjektů v Kambodži téměř vůbec dostupné. Největší čínské investice v Kambodži ale do těžařského sektoru zatím nesměřují.

Zastoupení mají v zemi také australské firmy. Většina z nich tu má místního partnera nebo je v Kambodži registrována formou dceřiné společnosti. To jim usnadňuje participaci na

⁶ Z komentářů zahraničního byznysu je zajímavý rozhovor se zástupcem australské [Geopacific Resources](#) (firma založila joint-venture s hlavním investičním konglomerátem v zemi – firmou Royal Group, která v Kambodži kontroluje nejdůležitější ekonomické aktivity) a také interview se šéfem místní těžařské oborové asociace [CAMEC](#) sdružující zahraniční geologické firmy v Kambodži. Oba rozhovory jsou již staršího data (2014 a 2016) a některé realie již zcela přesně nereflektují (ropný průzkum). Přesto nabízejí dobrý pohled na aktivity zahraničního geologického byznysu v Kambodži.

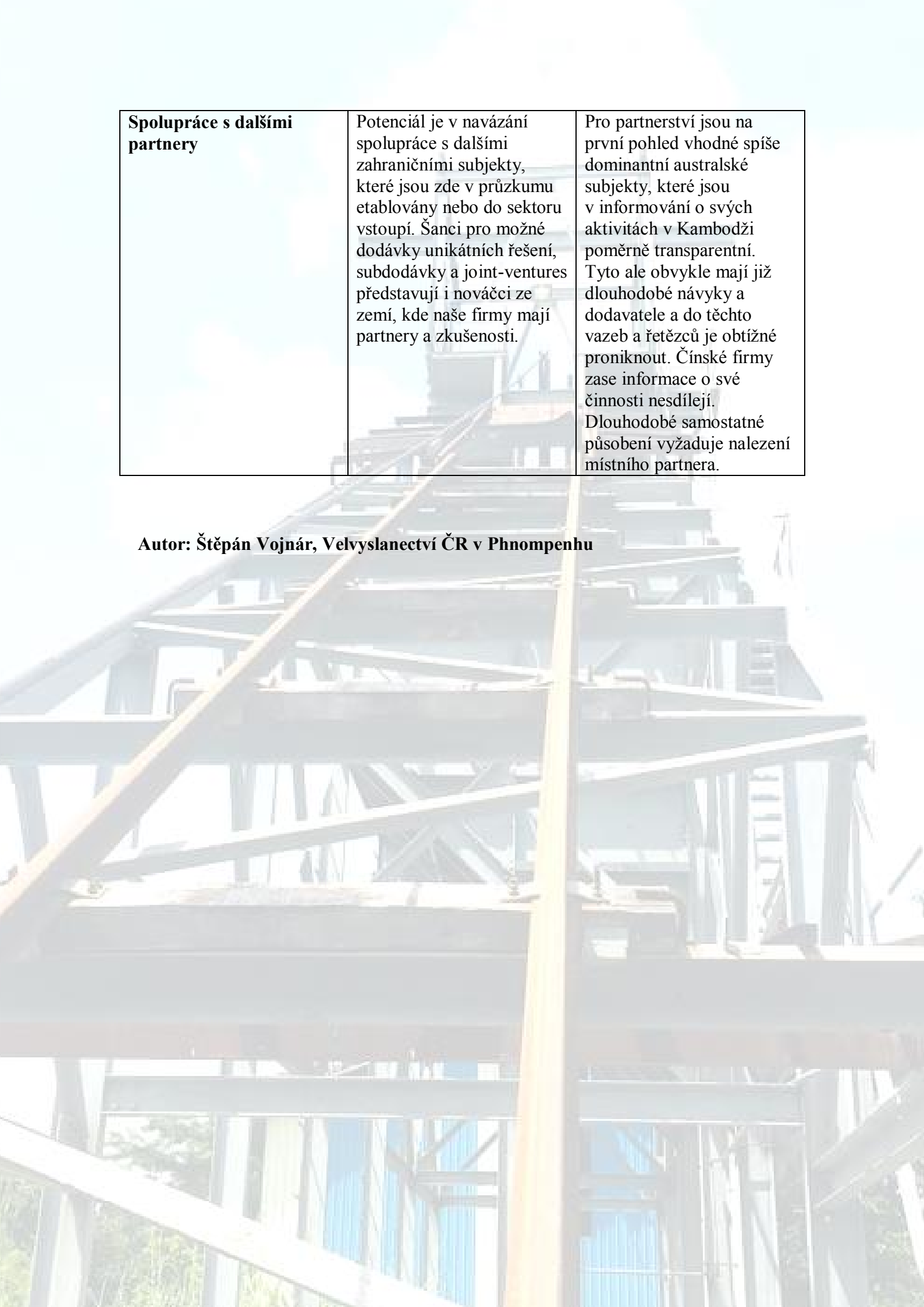
geologických průzkumech a v čerpání výhod, které bývají spojeny se schvalováním investičních projektů. Ačkoliv podmínky pro udělování geologických licencí zahraniční firmy nevyklučují⁷, v jednom případě bylo upozorňováno na nové lokality identifikované MME s doplněním, že se výzvy týkají firem registrovaných v Kambodži. Součástí úvahy nad dlouhodobějším působením zahraniční firmy z oblasti geologického průzkumu v zemi by proto měla být i otázka nalezení místního partnera. Jak lze vidět na zmiňovaném příkladu těžařského projektu v Kratie, joint-ventures mezi sebou uzavírají i zahraniční firmy.

Hlavní institucí hájící zájmy zahraničního těžařského byznysu v Kambodži je CAMEC. Odsud vychází hlavní lobbying směrem k veřejným institucím a zájem podílet se na reformě regulačního systému inspirovaného australským těžařským právem.

Příležitosti z pohledu českých firem shrnuje následující tabulka. Ve většině případů může s prvním krokem při vstupu na trh pomocí Program B2B České rozvojové agentury (identifikace místního partnera a potenciálu, studie proveditelnosti ad.).

Odvětví	Příležitosti	Rizika a doporučení
Geologický průzkum	Klíčový aspekt celého sektoru – chybějí aktuální informace o geologickém potenciálu; MME připravuje seznam lokalit vhodných pro průzkum a následné těžařské investice.	Nekvalitní infrastruktura, v řadě vhodných lokalit špatně přístupný terén (v některých stále ještě problém s neodstraněnou municí), což zvyšuje náročnost a náklady.
Těžební technika	Hlavní činnost zahraničních subjektů se zatím soustředila na průzkum, těžařská činnost bude nyní následovat. U „domorodého dobývání“, kde nejsou přítomni zahraniční subjekty, je velkým problémem nevhodná technika, užívání technologií problematických pro životní prostředí a velmi špatná úroveň bezpečnosti práce.	Nutné realizovat hlavně v rámci B2B spolupráce s místními partnery. B2G lze využít jako úvodní krok k navázání dobrých vztahů. Na této úrovni je vhodné u technologických řešení akcentovat jejich vyspělost, bezpečnost a šetrnost k životnímu prostředí. Aktuálně nejzajímavější geologické lokality jsou v regionech, kde je životní prostředí velkým tématem a je to také jedna z hlavních priorit plánu MME na období 2014-2018.

⁷ Výjimkou je licence na „řemeslné dobývání“ (*artisan mining*). Přestože jinak tuto oblast formálně upravuje hornický zákon, je jednoduché dobývání obvykle prováděno ilegálně bez licence. Kvůli primitivnímu vybavení a nedostatečným bezpečnostním opatřením jsou zde časté smrtelné úrazy.

Spolupráce s dalšími partnery	Potenciál je v navázání spolupráce s dalšími zahraničními subjekty, které jsou zde v průzkumu etablovány nebo do sektoru vstoupí. Šanci pro možné dodávky unikátních řešení, subdodávky a joint-ventures představují i nováčci ze země, kde naše firmy mají partnery a zkušenosti.	Pro partnerství jsou na první pohled vhodné spíše dominantní australské subjekty, které jsou v informování o svých aktivitách v Kambodži poměrně transparentní. Tyto ale obvykle mají již dlouhodobé návyky a dodavatele a do těchto vazeb a řetězců je obtížné proniknout. Čínské firmy zase informace o své činnosti nesdílejí. Dlouhodobé samostatné působení vyžaduje nalezení místního partnera.
--------------------------------------	--	---

Autor: Štěpán Vojnár, Velvyslanectví ČR v Phnompenhu